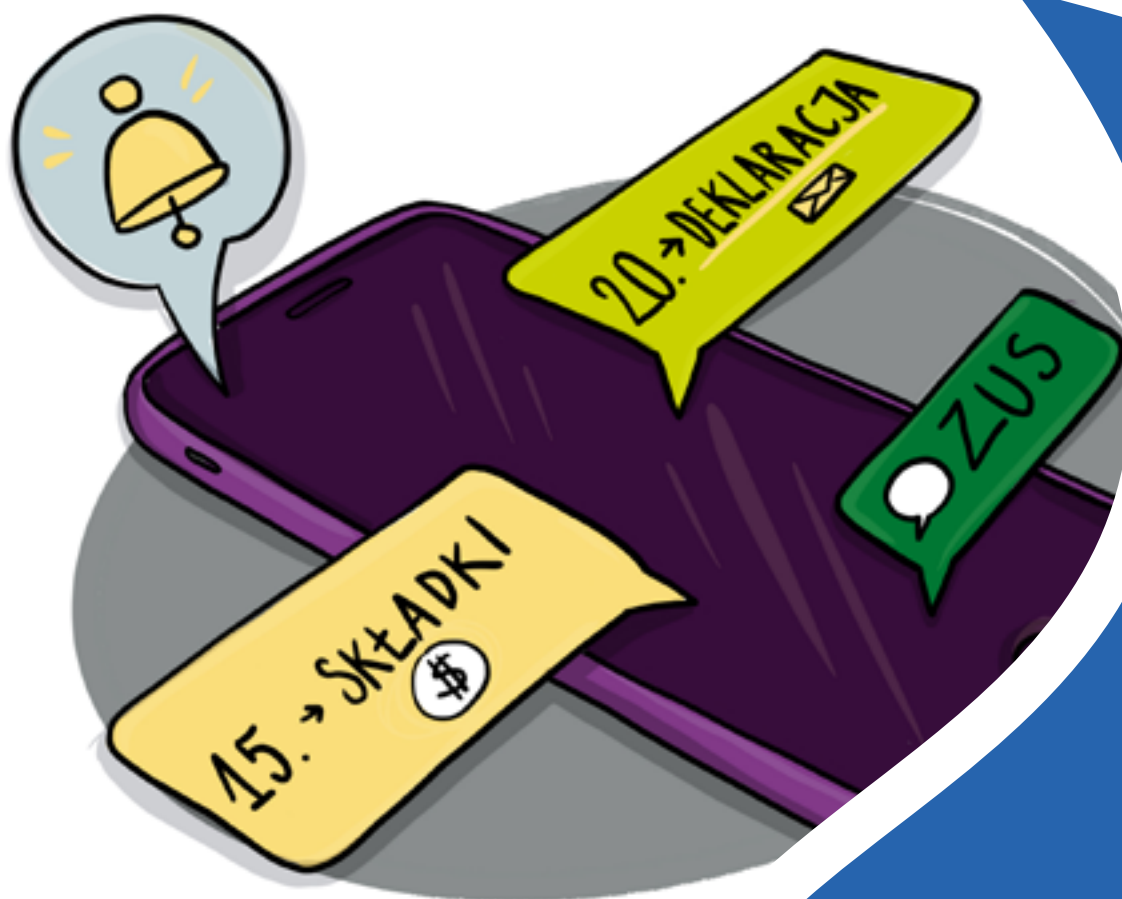

Lekcja 4

ABC przedsiębiorcy

- 📌 Rejestracja firmy
- 📌 Zgłoszenie do ubezpieczeń
- 📌 Ulgi w płaceniu składek
- 📌 Rozliczenia z ZUS

Rejestracja firmy

Działalność gospodarczą zarejestrujesz w urzędzie gminy lub miasta. Możesz też wysłać elektronicznie wniosek o wpis do CEIDG. Zgłosisz się w ten sposób także jako płatnik składek. Zrobisz to na jednym wniosku CEIDG-1.

W ten sposób zgłosisz swoją firmę jednocześnie w:

- gminie;
- urzędzie skarbowym;
- Głównym Urzędzie Statystycznym;
- Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych.

CEIDG to Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, czyli spis przedsiębiorców.

Działalność nieewidencjonowana (nierejestrowana)

Jeśli prowadzisz drobną działalność nieewidencjonowaną (bez konieczności rejestracji w CEIDG), np. prowadzisz bloga, nie jesteś objęty ubezpieczeniami społecznymi.

Skutki prowadzenia działalności nieewidencjonowanej: **brak składek to brak świadczeń** z ubezpieczeń społecznych.

Zgłoszenie do ubezpieczeń

Przy rejestracji firmy w urzędzie gminy lub miasta wraz z wnioskiem CEIDG-1 możesz też złożyć odpowiednie dokumenty i zgłosić:

- siebie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego (lub tylko do ubezpieczenia zdrowotnego) – na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA;
- członków swojej rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego – na formularzu ZUS ZCNA;
- zatrudnione osoby, m.in. pracowników, zleceniobiorców, osoby współpracujące, do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego albo tylko do ubezpieczenia zdrowotnego – na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA;
- członków rodziny zatrudnionych osób do ubezpieczenia zdrowotnego – na formularzu ZUS ZCNA.

Możesz to również zrobić bezpośrednio w placówce ZUS, listownie albo elektronicznie (przez program Płatnik lub aplikację ePłatnik).

Zgłoszenie osób zatrudnionych

Jeżeli zatrudnisz pracowników albo zleceniobiorców, to musisz w ciągu 7 dni od dnia zatrudnienia zgłosić ich do ubezpieczeń w ZUS.

Osoby zatrudnione możesz także zgłosić do ubezpieczeń wraz z wnioskiem CEIDG-1 (na dodatkowych formularzach). Dokumenty możesz złożyć w urzędzie miasta lub gminy albo wysłać elektronicznie.

Osoby współpracujące z Tobą przy prowadzeniu działalności to: małżonek, dzieci (własne, drugiego małżonka, przysposobione), rodzice, macocha i ojczym oraz osoby przysposabiające Ciebie, jeśli spełniają oba warunki:

- pozostają z Tobą we wspólnym gospodarstwie domowym;
- współpracują z Tobą przy prowadzeniu działalności.

Ubezpieczenia przedsiębiorcy

Dla przedsiębiorcy **obowiązkowe** są następujące ubezpieczenia:

- ubezpieczenia społeczne:
 - emerytalne,
 - rentowe,
 - wypadkowe;
- ubezpieczenie zdrowotne.

Dobrowolne jest dla przedsiębiorcy ubezpieczenie chorobowe. Jeśli przystąpisz do tego ubezpieczenia, możesz korzystać ze świadczeń w razie choroby i macierzyństwa.

Ulgi w płaceniu składek

Składki na ubezpieczenia społeczne będziesz naliczać za siebie od co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Jeśli jednak spełnisz warunki określone w przepisach, możesz skorzystać z:

- ulgi na start,
- preferencyjnych składek,
- małego ZUS+,
- zwolnienia ze składek dla emerytów,
- wakacji składkowych.

Prawo określa minimalne kwoty, od których musisz naliczać swoje składki jako przedsiębiorca. Jednak możesz zadeklarować wyższą kwotę. Im wyższe składki będziesz płacić, tym wyższe świadczenia otrzymasz, np. w razie choroby czy wypadku przy pracy.

Jeśli będziesz korzystać z ulgi na start, preferencyjnych składek czy małego ZUS+, musisz liczyć się z konsekwencjami – będziesz mieć niższe świadczenia z ubezpieczeń społecznych lub w ogóle ich nie dostaniesz.

Naliczanie składek

Jako przedsiębiorca podajesz w dokumentach ubezpieczeniowych kwotę, od której co miesiąc obliczasz za siebie składki na ubezpieczenia społeczne. Jest to tzw. podstawa wymiaru składek. Ta kwota musi wynosić co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2026 r. – 5652 zł).

Aktualną wysokość minimalnej podstawy wymiaru składek i kwoty składek znajdziesz na stronie www.zus.pl w zakładce [\[Baza wiedzy\]](#) → [\[Składki, wskaźniki, odsetki\]](#) → [\[Składki\]](#) → [\[Wysokość składek na ubezpieczenia\]](#).

Ulga na start

Możesz przez 6 miesięcy od rozpoczęcia działalności firmy nie płacić składek na ubezpieczenia społeczne, jeśli:

- rozpoczniesz działalność gospodarczą po raz pierwszy albo ponownie po co najmniej 60 miesiącach od jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia;
- nie wykonujesz dla byłego pracodawcy tego, co robiłeś dla niego jako pracownik w tym lub w poprzednim roku.

Musisz jednak wiedzieć, że jeśli skorzystasz z ulgi na start, nie będziesz w tym okresie objęty ubezpieczeniami społecznymi.

Oznacza to, że gdy w tym czasie zachorujesz, będziesz opiekować się dzieckiem lub innym chorym członkiem rodziny albo urodzi Ci się dziecko, nie otrzymasz świadczeń z ubezpieczenia chorobowego:

- zasiłku chorobowego,
- świadczenia rehabilitacyjnego,
- zasiłku macierzyńskiego,
- zasiłku opiekuńczego.

Dotyczy to także świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego w razie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

Kiedy korzystasz z ulgi na start, masz obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne. Opłacasz składki tylko na to ubezpieczenie.

Preferencyjne składki

Gdy wykorzystasz ulgę na start przez 6 miesięcy lub wcześniej z niej zrezygnujesz, będziesz płacić preferencyjne składki. Możesz też płacić preferencyjne składki od razu po rozpoczęciu działalności. To Ty decydujesz, czy skorzystasz z ulgi na start i przez jaki okres. Preferencyjne składki oznaczają, że przez 24 miesiące składki na ubezpieczenia społeczne obliczasz od podanej przez siebie kwoty – nienizszej niż 30% minimalnego wynagrodzenia, jeśli:

- w ostatnich 60 miesiącach przed rozpoczęciem działalności gospodarczej nie prowadziłeś pozarolniczej działalności (nie prowadziłeś więc działalności gospodarczej, ale także nie byłeś np. wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wspólnikiem spółki jawnej, twórcą czy artystą);
- nie będziesz wykonywał na rzecz byłego pracodawcy tego, co robiłeś dla niego jako pracownik w roku założenia działalności lub w roku poprzednim.

Skutki płacenia preferencyjnych składek: **niższe składki to niższe świadczenia** z ubezpieczeń społecznych. Jeśli będziesz płacić składki od 30% minimalnego wynagrodzenia, to od tej kwoty będzie obliczony m.in. Twój zasiłek chorobowy, macierzyński czy opiekuńczy.

Mały ZUS+

Możesz płacić niższe składki na ubezpieczenia społeczne – od podstawy ustalonej z uwzględnieniem Twojego dochodu z działalności gospodarczej za poprzedni rok – maksymalnie przez 36 miesięcy kalendarzowych w każdym okresie 60 miesięcy kalendarzowych prowadzenia działalności gospodarczej.

Aby płacić mały ZUS+, musisz spełnić m.in. następujące warunki:

- Twoje przychody z działalności za ubiegły rok nie mogą przekroczyć 120 tys. zł;
- w poprzednim roku kalendarzowym prowadziłeś działalność gospodarczą przez co najmniej 60 dni;
- nie wykonujesz dla byłego pracodawcy tego, co robiłeś dla niego jako pracownik w tym lub poprzednim roku.

Podstawa, od której będziesz płacić składki, zależy od Twojego dochodu z działalności gospodarczej za poprzedni rok kalendarzowy. Najniższą podstawę wymiaru składek na dany rok możesz ustalić według specjalnego wzoru albo skorzystać z kalkulatora na stronie www.zus.pl lub www.eskladka.pl.

Skutki korzystania z małego ZUS+: **niższe składki to niższe świadczenia** z ubezpieczeń społecznych. Jeśli będziesz płacić składki od niższej podstawy, wpłynie to na wysokość świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego. Okres, przez który będziesz płacić obniżone składki, wpłynie też na wysokość Twojej przyszłej emerytury lub renty.

Ulgi w płaceniu składek na ubezpieczenia społeczne

Rodzaj ulgi	Okres, przez jaki możesz korzystać z ulgi	Składki na ubezpieczenia społeczne		Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Składka na ubezpieczenie zdrowotne
ulga na start	maksymalnie przez 6 miesięcy, od kiedy rozpocznesz działalność	brak składek		brak świadczeń	Zasady ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zależą od formy opodatkowania
preferencyjne składki	maksymalnie przez 24 miesiące, od kiedy rozpocznesz działalność albo przestaniesz korzystać z ulgi na start	najniższa podstawa, od której obliczasz składki, to 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2026 r. – 1441,80 zł)	Ważne! Możesz płacić wyższe składki, ale są limity: - podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest ograniczona w danym roku kalendarzowym (w 2026 r. – 282 600 zł) - podstawa wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe jest ograniczona w danym miesiącu (w 2026 r. – 23 550 zł)	ZUS obliczy świadczenie od kwoty, od której opłacasz składki	
mały ZUS+	maksymalnie przez 36 miesięcy kalendarzowych w każdym okresie 60 miesięcy kalendarzowych prowadzenia działalności gospodarczej	- podstawa ustalona z uwzględnieniem wysokości dochodu z działalności gospodarczej - podstawa mieści się między 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2026 r. – 1441,80 zł) a 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2026 r. od 5652 zł)			

Działalność nieewidencjonowana (nierejestrowana)

Jeśli prowadzisz drobną działalność nieewidencjonowaną (bez konieczności rejestracji w CEIDG), np. prowadzisz bloga, nie jesteś objęty ubezpieczeniami społecznymi.

Skutki prowadzenia działalności nieewidencjonowanej: **brak składek to brak świadczeń** z ubezpieczeń społecznych.

Minimalne kwoty składek na ubezpieczenia społeczne przedsiębiorcy (bez ubezpieczenia chorobowego)

	Standardowe składki	Preferencyjne składki
Podstawa wymiaru składek	od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2026 r. od 5652 zł)	od 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2026 r. od 1441,80 zł)
Łączna kwota składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe i wypadkowe (ryczałt 1,67%)	1649,82 zł	420,86 zł

Wakacje składkowe

Jeśli prowadzisz działalność gospodarczą, możesz raz w roku skorzystać ze zwolnienia z opłacenia składek z tego tytułu na własne obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, a także na Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy (tzw. wakacje składkowe).

Jest to ulga, która:

- przysługuje za jeden miesiąc kalendarzowy w danym roku;
- jest liczona od najniższej obowiązującej Cię minimalnej podstawy wymiaru;
- stanowi pomoc de minimis.

W miesiącu, w którym otrzymasz zwolnienie z opłacenia składek (wakacje składkowe), składki będą sfinansowane z budżetu państwa. Aby otrzymać ulgę, musisz spełnić określone warunki i złożyć wniosek przez eZUS. Istotne jest, że wniosek składasz w miesiącu poprzedzającym ten, za który chcesz uzyskać zwolnienie z opłacenia składek, czyli jeśli chcesz uzyskać ulgę i nie opłacać składek za sierpień, złóż wniosek w lipcu. Zwolnienie nie obejmuje składki zdrowotnej.

Składka zdrowotna

Jeśli prowadzisz działalność gospodarczą, jesteś obowiązkowo objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Podlegasz temu ubezpieczeniu od dnia, od którego prowadzisz działalność, do dnia, w którym ją zakończysz (z wyjątkiem okresu, na który zawieszisz działalność).

Zasady ustalania składki zdrowotnej zależą od formy opodatkowania. Inaczej podstawę wymiaru ustalają np. przedsiębiorcy opodatkowani na zasadach ogólnych, a inaczej – przedsiębiorcy opodatkowani w formie karty podatkowej lub ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

Na przykład przedsiębiorca, który stosuje zasady ogólne, od 1 lutego 2026 r. do 31 stycznia 2027 r. opłaca składkę miesięczną od kwoty swojego dochodu z działalności gospodarczej z poprzedniego miesiąca, przy czym minimalna miesięczna podstawa wymiaru nie może być niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Natomiast przedsiębiorca, który stosuje kartę podatkową, płaci składkę na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 1 stycznia 2026 r. do 31 grudnia 2026 r. od podstawy, którą jest kwota minimalnego wynagrodzenia obowiązującego 1 stycznia 2026 r. W tym przypadku w 2026 r. miesięczna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 4806 zł, a składka wyliczona od tej podstawy to 432,54 zł.

Składkę zdrowotną musisz zawsze opłacić w pełnej wysokości. Dzieje się tak nawet wtedy, gdy działalność gospodarczą wykonujesz tylko przez część miesiąca, bo np. pobierałeś zasiłek chorobowy.

Rozliczenia z ZUS

Jeśli będziesz rozliczać składki za ponad 5 osób, to dokumenty do ZUS będziesz obowiązkowo przekazywać w formie elektronicznej.

Możesz skorzystać z przygotowanego przez ZUS bezpłatnego programu Płatnik albo ePłatnik.

Przesyłanie dokumentów do ZUS

Jako płatnik składek musisz przekazywać do ZUS tzw. dokumenty rozliczeniowe. Są to:

- deklaracja rozliczeniowa ZUS DRA – są w niej wszystkie składki za dany miesiąc;
- raporty imienne za każdą osobę, za którą opłacasz składki:
 - ZUS RCA – o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach;
 - ZUS RPA – o przychodach ubezpieczonego / okresach pracy nauczycielskiej;
 - ZUS RSA – o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek.

Nawet jeśli prowadzisz działalność gospodarczą i opłacasz składki tylko na własne ubezpieczenia, musisz co miesiąc przekazywać dokumenty rozliczeniowe do ZUS. Obowiązek ten wynika ze zmian w ustalaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Składasz w takim przypadku wyłącznie deklarację ZUS DRA, w której rozliczasz składki za siebie.

Zwolnieni ze składania dokumentów co miesiąc są tylko:

- marynarze, którzy zgłaszają się jako płatnicy składek na bieżąco,
- duchowni,
- osoby składające dokumenty za nianie,
- osoby, które są objęte dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi.

Jeśli rozliczasz składki za ponad 5 osób, to przekazujesz dokumenty obowiązkowo w formie elektronicznej. Możesz to robić za pośrednictwem ePłatnika albo programu Płatnik.

Aplikacja ePłatnik (internetowy odpowiednik programu Płatnik) jest powiązana z kontem płatnika na portalu eZUS. Musisz mieć więc konto na eZUS. Możesz używać ePłatnika, jeśli rozliczasz składki za maksymalnie 100 ubezpieczonych. Aplikacja pozwala podpisywać dokumenty nie tylko kwalifikowanym podpisem elektronicznym, lecz także podpisem osobistym (e-dowodem) lub profilem zaufanym ze strony pz.gov.pl.

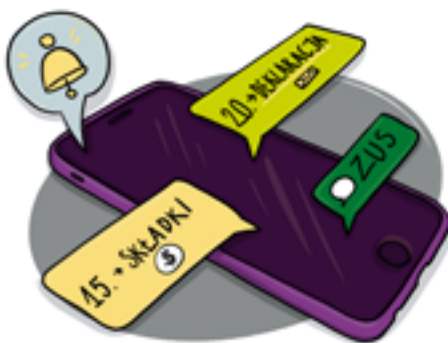
Z programu Płatnik możesz korzystać niezależnie od liczby ubezpieczanych osób. Jednak do przekazywania dokumentów za pomocą programu Płatnik potrzebny Ci będzie kwalifikowany podpis elektroniczny.

Terminy opłacania składek i przekazywania dokumentów

Opłacasz składki i przekazujesz dokumenty za dany miesiąc w terminie do:

- 15 dnia następnego miesiąca – jeśli prowadzisz m.in. spółkę kapitałową, spółdzielnię, stowarzyszenie, fundację, jednostkę samorządu terytorialnego, uczelnię wyższą, Kościół, zakład opieki zdrowotnej (ZOZ), czyli instytucję, która ma status osoby prawnej,
- 20 dnia następnego miesiąca – jeśli jesteś osobą fizyczną, przedsiębiorcą i m.in. opłacasz składki wyłącznie na własne ubezpieczenia, prowadzisz spółkę osobową, zatrudniasz pracowników.

Jeżeli 15 lub 20 dzień miesiąca przypada w sobotę, niedzielę lub święto, to ostatnim dniem na opłacenie składek i przekazanie dokumentów jest następny dzień po dniu lub dniach wolnych od pracy.

Ważne!

Wszystkie składki opłacasz jednym przelewem na swój numer rachunku składkowego (NRS).

Wniosek o odroczenie terminu płatności, rozłożenie długu na raty

Jeżeli nie będziesz w stanie na bieżąco opłacać składek, możesz wystąpić do ZUS z wnioskiem, aby odroczyć termin ich płatności. Jeśli już będziesz mieć zaległości składkowe, możesz złożyć wniosek, aby rozłożyć ten dług na raty. ZUS może też umorzyć należności z tytułu składek, ale musisz spełniać warunki określone w przepisach.

Dofinansowanie płatników składek

Jeśli nie będziesz zalegać z opłacaniem składek w ZUS, możesz uzyskać dofinansowanie na poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy w Twojej firmie.

ZUS przyznaje dofinansowanie w ramach corocznego konkursu na projekty dotyczące utrzymania zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej.

Maksymalna kwota dofinansowania wynosi:

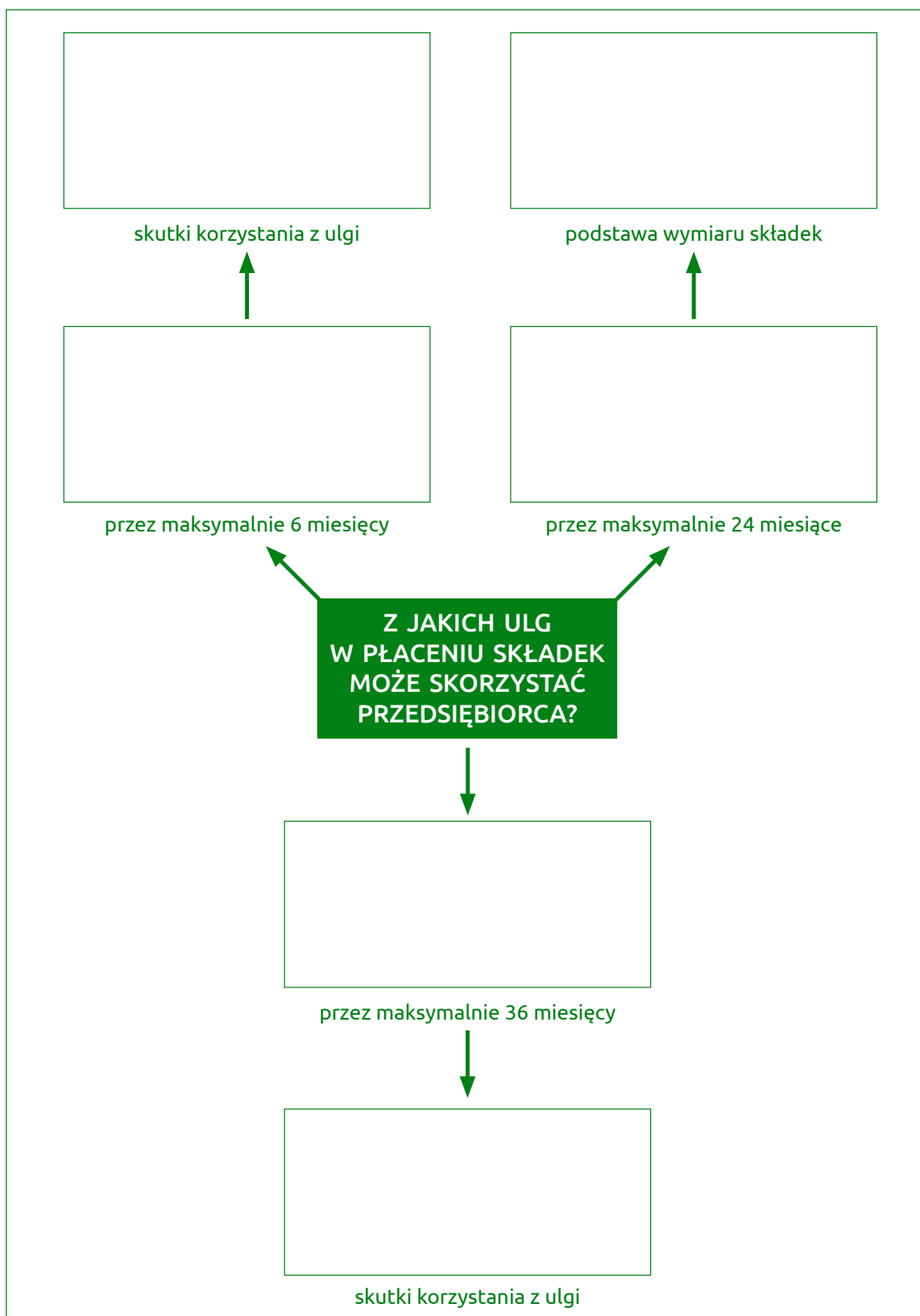
- do 80% szacowanej wartości projektu,
- nie mniej niż 15 tys. zł,
- nie więcej niż 350 tys. zł.

Ćwiczenie - mapa myśli

Na podstawie wiadomości z lekcji wypisz informacje o ulgach dla przedsiębiorców. Skorzystaj z poniższej mapy myśli albo zrób to na dużym arkuszu papieru.

Ćwiczenie

Rozwiąż zadania.

Zadanie 1

Anna prowadzi od 1 kwietnia 2026 r. działalność gospodarczą – internetowy sklep z produktami ekologicznymi. Od 1 kwietnia korzysta z ulgi na start. W maju Anna uległa wypadkowi przy pracy i jest niezdolna do pracy. Na jakie świadczenia może liczyć Anna?

Odpowiedź:

Zadanie 2

Piotr prowadzi restaurację. Zatrudnia Adama, który jest studentem i ma 23 lata, na podstawie umowy zlecenia. Wymień, jakie składki musi płacić Piotr od umowy zlecenia z Adamem.

Odpowiedź:

Zadanie 3

Andrzej prowadzi działalność gospodarczą – bar (jest to jego jedyna działalność zarobkowa). Zatrudnia na podstawie umowy o pracę jednego pracownika – Katarzynę. Andrzej opłaca za siebie preferencyjne składki (bez składki chorobowej). Wymień, jakie ubezpieczenia są obowiązkowe dla Andrzeja jako przedsiębiorcy, a jakie – dla Katarzyny. Na jakie świadczenia z ubezpieczenia chorobowego mogą oni liczyć w razie choroby i dlaczego?

Odpowiedź:

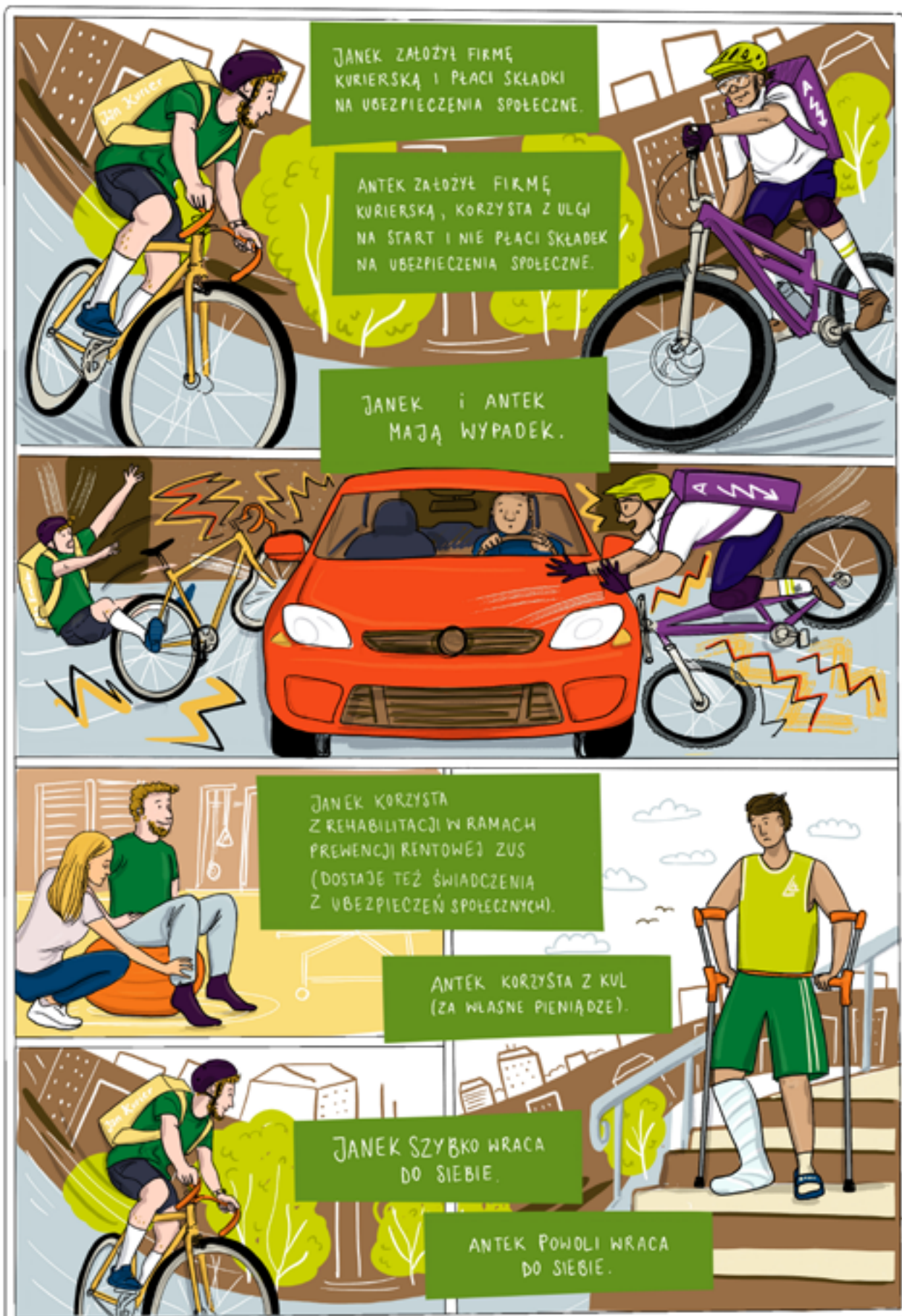
Zadanie 4

Maria prowadzi działalność gospodarczą – sklep z zabawkami dla dzieci. Korzystała przez 6 miesięcy z ulgi na start. Teraz opłaca składki na ubezpieczenia społeczne (w tym na ubezpieczenie chorobowe) od 30% minimalnego wynagrodzenia. Maria jest w ciąży. Czy będzie mogła skorzystać z zasiłku macierzyńskiego, gdy urodzi dziecko? Od jakiej kwoty ZUS będzie obliczał zasiłek?

Odpowiedź:

Komiks

Handwriting practice lines consisting of 30 horizontal dotted lines.